greta
garbo

Stockholm'de 18 Eylül 1905 te doğdu. Asıl adı Greta Loyisa Gustafssondur. Para sıkıntısı çeken Garbo ilkin bir büyük mağazada satılıcık yapar, sonra da kısa reklâm filmleri çevirir. 1922 de «Serseri Peter» adındaki bir güldürü filminde oynadı. Bunun hemen ardından da aktris olmağa karar vererek bir tiyatro okuluna yazıldı. Burada rejisör Mauritz Stiller'le tanışır. Stiller, ondaki son derece kuvvetli başarıya erme isteğini farkeder, onu himâyesine alır - takma adını da ona gene Stiller vermiştir - **Gösta Berling'in Hikâyesi** adlı filminde Lars Hansonla birlikte ilk büyük rolünde oynatır. Stiller'in baş yapıtı olan bu film, bütün dünyanın ilgisini mesleğe yeni başlayan bu yıldızın üstüne çeker. Bundan sonra, baş oyunculuğunu Asta Nielsen'in yaptığı, Pabst'ın **Neşesi Sokak** adlı filminde ikinci derecede bir rolde görürüz onu (1925). Bu yıllarda İsveç sineması bir kriz geçirmektedir. Bu nedenden Stiller giderek Hollywood'a yönelmiş ve Garbo'yu da yanına katıp ABD'e göç etmiştir Stiller, kendisi ve Garbo için imzaladığı kontrata rağmen, Luois B. Mayer bu genç aktrise hiç ilgi göstermemiş, hatta Garbo, N Yorkta bir süre için işsiz kalmıştır. İşte, bu sırada fotoğrafçı Arnold Genthe'nin dikkatini çekmiş ve Genthe'nin yayınladığı fotoğrafları, büyüleyici, esrarengiz, **Büyük Garbo** efsanesinin yayılmasına sebep olmuştur. Bundan böyle de, ilk Hollywood filmi **Sel**'den sonra, erkeklerin mahvına sebep olan ve onları acı bir biçimde suç işlemeye sürükleyen, meş'um kadın tipini canlandırır: ilk büyük başarısı 1926'da, romantik "jeune-premier" John Gilbert ile birlikte çevirdiği **Vücut ve Şeytan** filmidir. Bu iki yıldızın, «çağın âşıkları» biçiminde bir çift durumuna gelmesinden sonradır ki Garbo, **Yüce Garbo** olarak belirmiş ve pek çok genç kız tarafından taklit edilen solgun ve oldukça sert yüzü, dünyada bir sürü kalbi heyecanla attırmıştır 1927 de çevirdiği **Aşk - Anna Karenine** filmiyle daha sevimli rollerde karşımıza çıkmağa başlar ki, bu filmde de Tolstoi Garbo'nun hizmetine girmiştir, sanki. Seyircisinin isteğine uygun bir biçimde gittikçe daha büyüleyici ve çekici olan Garbo, Stiller'in ölümüyle büyük bir ruh çöküntüsü geçirir. Büyük oyuncu Garbo, sesli sinema sınavını da büyük bir kolaylıkla geçer ve **Grand Hotel** de çevresinde toplanmış yıldızlar anıtını yiğitçe ayakta tutar. Bununla birlikte fobi derecesindeki reklâm düşmanlığı, onu gittikçe artan hayranlar halkasını kırmağa iter. Gün geçtikçe bir kaç dostunun dışında herkesle ilişkisini keser. John Gilbert ve orkestra şefi Sotokowski'yle salt reklâm nedenlerinden ötürü ilişkisi olduğu söylenilir. Garbo bu dönemde film çevirmekte devamla yetinmiş ve iki kez N. York sinema eleştirmenleri ödülünü almıştır; bunlardan biri **Aşk** adlı filmin, bir biçimde yeniden çevrilmesi olan **Anna Karenine**, öbürü de, onun en iyi rollerinden biri olan "Camille" içindir. Bütün bunların yanısıra Garbo, salt ticari yönden M.G.M. şirketinin gözünden gitgide düşer, bu arada Lubistch'in senaristliğini yapmakta olan Billy Wilder'in düşsel ve hatta komik bir rol olan **Ninotcka** teklifini kabul eder. Bu rolle Garbo, ilk kez püriten bir kapalılıktan daha açık bir kadınlığa şampanya eşliğinde, yönelmeğe çalışır. Bu filmin başarıya ermesi kendisinde film çevirmeğe devam etmesi cesaretini uyandırır ama, **İki Yüzlü Kadın** tam bir fiyasko olur. Büyük Garbo, artık kendinde yeni bir deneye girme cesaretini bulamaz ve beyaz perdeden, önceleri geri dönmek niyetiyle, sonraları kesinlikle, çekilir. Çevresindekiler, geri dönmemesini, dönüşü gerektirir bir konunun yokluğuna bağlamakta ısrar ederler. Saygısız fotoğrafçıların uzun süre beslediği, yeniden ortalarda gözükmesi umudu, gittikçe kaybolur. Bugün bile Greta Garbo, kadın güzelliğinin, duygusal erotism'in ve derin tutkunun, sinematoğrafik alandaki ifadesi olarak anılmaktadır.

Gerçekte ise bu bir beğeni meselesidir, kişisel ve Garbo «efsanesi» ile şartlandırılmış bir beğeni. Bazı muhalif kişilerin gözünde ise Garbo, Oscar Wilde'ın çoğunlukla haksız «kadın gizi olmayan bir sfenks'e benzer» sözünün uygulamadaki basit bir örneğidir.

Garbo, kimi iyi olan filmlerinin (**Et ve Şeytan, Anna Christie, Camille** gibi) tümünü, daha ilk parlayışından başlayarak kurtarmayı bilmiştir.

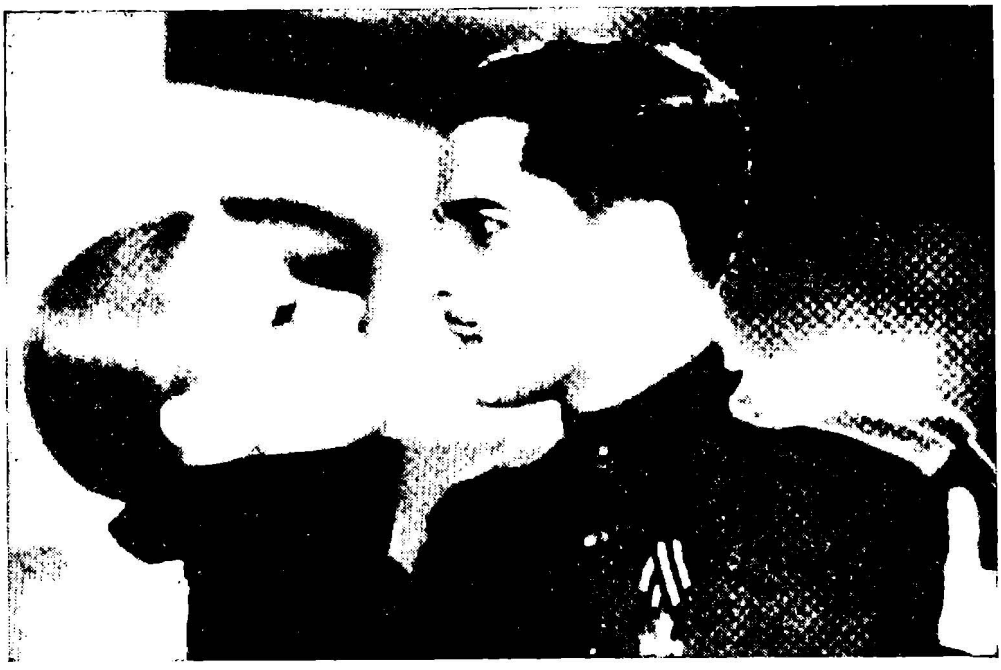

MATA HARİ/GEORGES FRİTZMAURİCE/1932

Şunu da belirtmek gerekir ki toplumsal, ahlâkî ve hatta tarihi bir olay olan Garbo, bir çelişkiyi yaşatmayı başarmıştı: son kertede çekingen, tutuk ve önüne geçilmez soğukluktaki yapısını, cinsel çekiciliği ve tutkunun uçurumlarını içinde saklayan bir yapı olarak kabul ettirmiş olmak çelişkisiydi bu. Bu anlamda Garbo, sinemada, tılsımlı değerlerin varlığını ispatlayıcı önemli bir örnek olarak kalacaktır.

FİLMLERİ

1922
SERSERİ PETER/LUFFAR PETER/YÖN.: ERIK A. PETSHLER/İSVEÇ
1923
GÖSTA BERLİNG'İN ÖYKÜSÜ/GÖSTA BERLING'S SAGA/YÖN.: MAURITZ STILLER/İsveç
1925
NEŞESİZ SOKAK/DIE FREUDLOSE GOSSE/YÖN.: GEORG-WILHELM PABST/ALMANYA
1926
SEL/THE TORRENT/YÖN.: MONTA BELL/A.B.D.
DİŞİ ŞEYTAN/THE TEMPTRESS/YÖN.: FRED NIBLO/A.B.D.
1927
VÜCUT VE ŞEYTAN/THE FLESH AND THE DEVIL/YÖN.: CLARENCE BROWN/A.B.D.
AŞK/LOVE (ANNA KARENINE)/YÖN.: EDMUND GOULDING/A.B.D.
İLAHİ KADIN/THE DIVINE WOMAN/YÖN.: VICTOR SJÖSTRÖMİA.B.D.
1928
ESRARLI KADIN/THE MYSTERIOUS LADY/YÖN.: FRED NIBLO/A.B.D.
BİR İŞ KADINI/A WOMAN OF AFFAIRS/YÖN.: CLARENCE BROWN/A.B.D.
1929
VAHŞİ ORKİDELER/WILD ORCHIDS/YÖN.: SIDNEY FRANKLIN